

emcdda.europa.eu

STRESZCZENIE – WYBRANE ZAGADNIENIE:
PRZESTĘPSTWA ZWIĄZANE Z NARKOTYKAMI: WYMIERZANIE KARY I INNE NASTĘPSTWA

Europejskie Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii

Sprawozdanie roczne 2009: Stan problemu narkotykowego w Europie

Zakaz publikacji do: godz. 10:00 czasu środkowoeuropejskiego — 05.11.2009 r.

Wprowadzenie

W niniejszym „Wybranym zagadnieniu” po raz pierwszy analizowane są wyroki skazujące przestępców za naruszenie prawa antynarkotykowego na terenie Unii Europejskiej ⁽¹⁾. Poprzez analizę najnowszych rocznych danych statystycznych, sprawozdanie stara się odpowiedzieć na pytanie: Jaki jest najbardziej prawdopodobny skutek zatrzymania przestępcy przez policję za naruszenie prawa antynarkotykowego w związku z używaniem narkotyków, posiadaniem ich na własny użytek, podażą czy handlem nimi?

Wymierzanie kary osobom używającym narkotyki i handlarzom narkotyków

- Około 17 krajów poinformowało o rezultatach skazywania z wyodrębnieniem przestępstw związanych z prywatnym używaniem narkotyków oraz przestępstw związanych z ich podażą.
- 13 z 26 krajów przedstawiło rodzaje kar (np. pozbawienie wolności, grzywna, prace społeczne) wymierzonych przestępcom oddzielnie za przestępstwa związane z używaniem narkotyków i przestępstwa dotyczące podażi.

Umorzenie postępowania

- Dwanaście krajów dostarczyło istotne dane na temat liczby formalnych lub nieformalnych przypadków umorzenia postępowania przez policję lub prokuratorów, podczas gdy kolejne pięć krajów udostępniło pewne wskazówki dotyczące tych liczb. Osiem krajów nie podało żadnych informacji na temat liczby „drobnych” następstw.
- W orientacyjnym porównaniu danych statystycznych pochodzących z sześciu krajów, odsetek nieujawnionych rezultatów przestępstw przeciwko prawu antynarkotykowemu zgłoszonych w zeszłym roku wahał się od 25% do 90%.

Rodzaje otrzymanych kar

- W przypadku przestępstw związanych z używaniem narkotyków **Czechy, Dania, Niemcy, Francja, Łotwa i Holandia** najczęściej nakładały karę grzywny; **Polska i Chorwacja** najczęściej wydawały wyrok pozbawienia wolności w zawieszeniu; **Włochy, Austria, Portugalia, Słowacja i Wielka Brytania** przeważnie zgłaszały stosowanie ostrzeżeń lub zawieszanie postępowań.
- Wielu użytkowników narkotyków zatrzymanych przez policję nie trafia do sądu, ale niewielka część osób skazanych przez sąd za używanie lub posiadanie narkotyków trafia prosto do więzienia. Niektóre z tych

⁽¹⁾ Dokładność porównań ograniczają różnice między: stosowanymi definicjami i terminologią, systemami zbierania danych oraz jednostkami statystycznymi i zasadami ich obliczania. Szczegółowe dane można znaleźć w „Wybranym zagadnieniu” i publikowanym on-line załączniku do niego.

przypadków tłumaczy częste ponowne naruszanie prawa przez osoby popełniające przestępstwa związane z narkotykami, sięgające - według ograniczonych dostępnych danych - nawet 60%..

- W przypadku przestępstw związanych z podażą narkotyków kara pozbawienia wolności była stosowana częściej niż jakakolwiek inna kara. W **Czechach, Niemczech, Portugalii i Słowacji** zawieszano większość kar pozbawienia wolności. Dwa państwa członkowskie (**Holandia i Wielka Brytania**) wydały ponad 10% skazanych za przestępstwa związane z podażą narkotyków nakazy prac społecznych.
- W przypadku, gdy w danych krajowych nie wprowadzono podziału w zależności od rodzaju przestępstwa i porównano proporcje kar za wszystkie przestępstwa, nadal było widoczne, że w **Irlandii, Luxemburgu, na Węgrzech i w Szwecji** często stosowano karę grzywny, podczas gdy w **Bulgarii i Rumunii** dominowało stosowanie kary pozbawienia wolności w zawieszeniu.
- Z porównania trzech krajów o zbliżonym systemie prawnym, pochodzeniu kulturowym oraz podobnych wzorach konsumpcji wynika, że **Finlandia** zgłosiła najmniej przypadków pozbawienia wolności osób popełniających drobne przestępstwa związane z narkotykami, **Szwecja** zrobiła największy użytek ze stosowania natychmiastowej kary pozbawienia wolności za poważniejsze przestępstwa związane z narkotykami, zaś **Norwegia** częściej korzystała z nakazu prac społecznych.
- Jedynie **Irlandia, Węgry, Holandia, Polska i Wielka Brytania** zgłosiły jakikolwiek znaczący użytek ze stosowania nakazu prac społecznych — w większości sprawozdań dotyczących następstw popełniania przestępstw związanych z narkotykami ten rodzaj sankcji pojawia się niezwykle rzadko.

Wymiar otrzymanych kar

- Trzydzieści krajów podało długość wydanych wyroków pozbawienia wolności, chociaż nie zawsze w bezpośrednio porównywalnych formatach. Niektóre mniejsze kraje zgłaszały wszystkie pojedyncze wyroki wydane w ciągu roku, podczas gdy większe kraje raportowały „średnią”.
- Średnia długość kary pozbawienia wolności za przestępstwa związane z używaniem narkotyków lub ich posiadaniem na własny użytek wynosiła w poszczególnych krajach od jednego do 29 miesięcy.
- W przypadku przestępstw związanych z podażą narkotyków średnia długość kary wynosiła od jednego miesiąca za sprzedaż niewielkiej ilości narkotyków do 38 miesięcy za poważne przestępstwa związane z handlem narkotykami.
- Długie kary pozbawienia wolności były relatywnie rzadkie. Dane statystyczne potwierdzają hipotezy, że w Europie jest niewielu „baronów narkotykowych”, „bossów narkotykowych” i jest ich trudniej skazać niż mniejszych, bardziej widocznych handlarzy narkotyków.

Rodzaje narkotyków

- Jedynie **Czechy, Cypr, Holandia, Portugalia, Słowacja i Wielka Brytania** dostarczyły informacji na temat rodzajów narkotyków, za które wydawano wyroki. Nawet te ograniczone dane statystyczne pokazują, że przeciętna długość wyroku różniła się w zależności od rodzaju narkotyku, nawet w krajach, w których prawo traktuje wszystkie narkotyki tak samo. Sugeruje to, że organy sądowe dostrzegają inne różnice między poziomem szkód lub powagą przestępstw związanymi z różnymi narkotykami niż te sygnalizowane przez prawodawstwo.

Lecznictwo i poradnictwo

- Pomimo jednogłośniego w całej Europie politycznego poparcia dla leczenia osób uzależnionych zamiast ich karanie, 14 z 26 krajów nie przedstawiło żadnych danych statystycznych dotyczących takich działań.

- Niemożność obliczenia współczynnika skuteczności działań interwencyjnych związanych z leczeniem ze względu na nieznaną liczbę osób rozpoczynających leczenie będzie miała zasadnicze znaczenie dla planowania polityki.

Możliwe narzędzie oceny

- Najnowszy plan działania UE w zakresie narkotyków wzywa państwa członkowskie do „zapewnienia stałej oceny prowadzonej polityki antynarkotykowej”. Względnie prostym, lecz istotnym etapem byłaby ocena procesu, w której wykorzystuje się dane statystyczne dotyczące wymierzania kar i innych następstw służąca zrozumieniu sposobu, w jaki wdrożono zmiany prawne. Opracowanie to pozwoliłoby krajom zrozumieć, w jaki sposób większość przestępców opuszcza system karny i czy dzieje się to zgodnie z zamierzeniami ustawodawców. Ocena mogłaby przyczynić się do zmierzenia skuteczności i sprawności systemu.